

Druga faza vstaj

Zaščita demokracije in socialne države, politično povezovanje in razvijanje dolgoročnih alternativ

Ni res, kot se da razbrati iz nekaterih medijskih razprav in izjav posameznikov, da so vstaje odigrale svojo vlogo. Prvič, obstaja kar največja verjetnost, da bo v prihodnosti prišlo do novih napadov na demokracijo, pravno in socialno državo. Po čem to sklepam? Po tem, da je naša kriza, četudi še posebej globoka, kljub vsemu del evropske in svetovne. Nič takega se nam ne dogaja, kar ne bi videli drugje, kar velja tako za težave z bankami, proračunom, za gospodarsko stagnacijo kot za napade na socialno državo in državno lastnino. Drugič, čeprav je sedanja koalicija trenutno trdna, kar je glede na to da ni vstajniške politične alternative, božji žegen, lahko vsak hip pride do politične krize in s tem do nevarnosti, da se na oblast (znova) povzpnejo populistični mračnjaki. Tretjič, globalizirana politika in gospodarstvo sta brezobzirno ekspanzivni in napačni in čedalje bolj usodno načenjata tako naravne kot človeške potenciale. Zato mora vstajniško gibanje¹ ostati v pripravljenosti za morebitne nove proteste, ko bodo potrebni, za zaščito sistematično ogroženih državljskih pravic, demokracije in socialne države pač. Hkrati mora vstajništvo še naprej delati na organiziranju kredibilne politične alternative za prihodnje volitve. In ne nazadnje mora na dolgi rok razvijati alternative sedanjemu globaliziranemu in kanibalističnemu kapitalizmu. Nujno je te dejavnosti med seboj delno funkcionalno ločiti. Civilna družba, ki po potrebi organizira vstaje, mora ostati avtonomna. Ne sme biti odvisna od političnega dela, ki se organizira v nekakšno strankarsko telo. Odvisnost mora biti nasprotna. In tu je bistvo problema, krize predstavniške in parlamentarne demokracije pri nas, še preden se je mogla dobro vzpostaviti. Politična organizacija, ki bo izšla iz vstajništva, mora ostati z vstajništvom povezana, mora ostati vstajništvu odgovorna. Tisti deli vstajništva, ki delajo na alternativah za prihodnost, morajo paziti, da svojega teoretičnega radikalizma

¹ Z vstajniškim gibanjem imam v mislih prav vse skupine in posameznike, ki so se udeleževali vstaj in ki se še vedno prištevajo k vstajništvu. Gre za spontano gibanje, nujno amorfn, ki pa ima določena bolj ali manj formalizirana koordinacijska telesa, kot je na primer Koalicija solidarnih, razne skupščine in polformalno sestajanje predstavnikov različnih skupin. Da gibanje obstaja, dokazujejo številne aktivnosti, ki potekajo morda bolj usmerjeno kot na začetku. Obstoj dokazujejo tudi aktivnosti na internetu. Svoj obstoj je dokazalo tudi s tem, ko se je v precejšnjem številu zbralo na zadnji resno organizirani manifestaciji za javno zdravstvo. Potem gibanje ni dobilo več priložnosti, da bi svoj obstoj dokazalo tudi z manifestacijo. Dejstvo, da so in se bodo kazale težnje po okoriščanju z vstajništvom, ne spreminja samega obstoja vstajnišva.

ne bodo po nepotrebnem vpletali v dnevno politiko, saj bi to lahko onemogočalo uspešnost političnega dela vstajništva. Politični del je nujno pragmatičen, se gre za umetnost mogočega, deluje znotraj obstoječega sistema, ki ga seveda skuša izboljšati in dopolnjevati, in to tako doma, v EU kot globalno. Glavna in prva naloga političnega vstajništva je zaščita in poglobljanje demokracije, saj se le tako lahko zaščitijo neposredni interesi ogroženih skupin in posameznikov.

Kaj delata vlada in parlament?

Poglejmo, v kakšnem stanju je država v tem trenutku (17. novembra 2013)? Kakšno politično zgodbo nam je prodal kolektivni avtor, ki vodi politično in gospodarsko globalno, evropsko in slovensko gledališče? Alenka Bratušek naj bi izpolnila obljubljeni in je zato šla po zaupnico. Vprašanje je, kaj je pravzaprav izpolnila? Uradni odgovor: Njena vlada je sprejela uravnotežen proračun in sprožila postopke za ureditev bančnega sektorja in drugih težav Slovenije. S tem je ugodila pričakovanjem Evrope in preprečila prihod trojke. V zadnjem trenutku. Hkrati z zaupnico se je kot po naključju vsul plaz ugodnih novic iz Bruslja: Komisija je Slovenijo uvrstila v skupino držav z omejenim številom obvladljivih težav, skupaj s Francijo in Nizozemsko. Grdi raček je kar čez noč postal salonska raca. Finančni minister je prav v tistem trenutku dobil milijardo in pol kredita po normalni obrestni meri 4,7 odstotka, medtem ko se je še do včeraj govorilo, da bo morala Slovenija po denar v stabilizacijski mehanizem ESM, ker ga drugje ne bo dobila. Pri tej predstavi je pridno sodeloval in poziciji z napenjanjem loka in večanjem suspenza pomagal tudi prvak opozicije Janša. In pri tem seveda pozabil, da se je sam zadolževal dražje. Vse to sprenevedanje, ves ta absurdni šov moramo mirno sprejemati iz dneva v dan, iz meseca v mesec. Ob tem ko se država in EU pogrezata. Potem je vse žuganje, karanje in zastraševanje nenadoma potihnilo. Trojke, kot da nikoli ni bilo. Resda gre za izmišljeno grožnjo, vendar je kljub temu v slovenski politični igri svojo zastraševalno vlogo igrala tako rekoč vsak dan. Le kdo v Sloveniji je ta fantomski prihod trojke lansiral? Tuji mediji? Trgi z obrestno mero? Slovenija naslednja, po Cipru? Potem Janša? In trenutna koalicija si ni kaj prida prizadevala, da bi to izsiljevanje, te grožnje brez podlage zanimala. Pravzaprav so trdili, da bomo zmogli sami. Vendar ne naredijo dovolj, da bi razkrinkali prozorne spletke. Ker tudi tej koaliciji seveda ustreza grožnja s trojko, nestabilne bonitetne ocene z negativno napovedjo, črne napovedi o nadaljnjem upadanju BNP, grožnje komisarja Rehna, poročila o padcu bonitetne ocene Francije, seveda pod socialističnim predsednikom, novice o čedalje hujšem kolapsu Grčije, novica o tem, kako se je Španija izvila iz recesije in o tem, da Irska ne potrebuje več pomoči. Vse te dobre novice sporočajo debelo laž: namreč, da nemška politika varčevanja deluje. Poleg tega vsa ta predstava služi mehčanju državlanskega odpora proti ukrepom, ki se skrivajo za samoumevnim in tako in tako nujnim uravnoteženjem proračuna ter sanacijo bančnega sistema. Gre za glavno zahtevo trgov, EU, bonitetnih hiš in spletne strani CIA: privatizacijo in prodajo državnega premoženja. Gre seveda za Telekom, letališče itn., skratka za tisto petnajsterico podjetij na znanem seznamu. Gre tudi za nadaljnje ropanje državljanov, diskretno, posredno, kapilarno, postopno. Ves ta veliki orkester in cirkus je pripeljal do tega, da je Alenka Bratušek odslej in do konca mandata veliko bolj trdno v sedlu, kot je bila doslej. Odslej ji bodo prestrašeni in znova pomirjeni državljanji še veliko raje gledali skozi prste, kot so to počeli doslej, še zlasti na začetku njenega mandata, ko je diskretno dokončala Janševa projekta omejevanja demokracije in suverenosti države z omejevanjem referendumov in vpisovanjem zlatega pravila v ustavo. Gre

za predstavo. Hvala zanj. Vendar se je ob tem nujno treba tudi spustiti z vstajniško vzvišenega pravičništva in priznati, da alternative sedanji vladni koaliciji trenutno v resničnem svetu ni. V tem okviru je predsednica vlade pokazala daleč največ poguma med slovenskimi politiki in v okvirih mogočega realne politike svoje delo opravila solidno.

Toda kaj se v resnici dogaja in kdo so režiserji?

Kaj delata Evrocona in EU?

Položaj v Sloveniji je v svojem komentarju znižane bonitetne ocene Franciji posredno nazorno razkrinkal znani ekonomist Paul Krugman. Francija je že dolgo na udaru. O tem, da je Francija resnični problem Evrope, tako rekoč neozdravljiv evropski bolnik, in da bo vse rešila Angela Merkel, mi je na štiri oči poročal neki naš evropski poslanec. Nič novega, saj tako piše *The Economist*, poroča CNN in domala vse priloge časopisov, ki so posvečene gospodarstvu. Namigi o terminalnem stanju francoskega gospodarstva prihajajo od bonitetnih agencij, iz Bruslja (od strogega komisarja Rehna), iz Berlina, Londona in New Yorka. Kljub temu Krugman na podlagi ekonomskih dejstev ugotavlja, da gre Franciji (ki je sicer v krizi, kot vsa EU), bolje kot večini njenih sosedov: da ima uravnotežen proračun, da ima produktivnost višjo od nemške, da ima boljšo rodnost kot večina evropskih držav in zato manj težav z vzdržnostjo pokojninskega sistema itd. V čem je torej problem? Paul Krugman kot pojasnilo navaja Rehnovo kritiko francoske fiskalne politike. Olli Rehn namreč Franciji očita, da je uravnoteženje proračuna dosegla z davčnimi sredstvi in ne z rezanjem izdatkov. Drugi Rehnov očitke je, da Francija ni izvedla deregulacije trga dela. (Te stvari smo slišali tudi za Slovenijo.) Z drugimi besedami, Franciji se očita, da ni demontirala dobro delujočega in vzdržnega sistema socialne varnosti in da ni prevalila bremena uravnoteženja proračuna na pleča revnih in šibkih. Gre za pozivanje k tako imenovanim strukturnim reformam. Ponavljanje zahteve po strukturnih reformah pravzaprav pomeni zahtevo po privatizaciji in deregulaciji.

Catherine Samary, profesorica ekonomije na pariški univerzi Dauphine, je pritiske na Slovenijo ocenila podobno, kot je Krugman ocenil pritiske na Francijo. EU in finančni trgi s pomočjo medijev in bonitetnih agencij z različnimi načini zastraševanja izvajajo pritisk na državo, da bi zlomili mreže socialne varnosti in znižali davke. Cilj ni uravnoteženje proračunov, ampak zlom socialne države in razprodaja državne lastnine. Če se le da pod prisilo, v krizi, ko je ta lastnina vredna malo več kot nič. Slovenija je med novimi članicami poseben problem, saj je iz socializma podedovala dobro organiziran in kakovosten socialni sistem. Tega tako imenovani finančni trgi nočejo več trpeti. Uravnoteženje proračunov je zgolj izgovor. Zlato pravilo in omejevanje referendumov pa je politično vezanje rok državljanom, da se ne bodo mogli braniti, ko bodo izpostavljeni naslednjim in morda odločilnim posegom v njihove pravice. Končno EU kaže svoj dvomljivi obraz z (ne) odzivanjem na likvidacijo grške javne radiotelevizije in na tamkajšnje zapiranje univerz.

Dodajam še ključno novico, ki je mediji niso tako razbobnali, kot razne grožnje: ekonomska rast Evrocone je spet padla z malo več kot nič na okrog nič in kjer se že pet let vztrajno vrti, vse po napovedi Paula Krugmana, ki jo ponavlja vse od leta 2008 naprej. Ugotavlja, da je kriza hujša od one leta 1929, ko se je ekonomska rast počasi pobirala in osem let pozneje dosegla predkrizno raven. Kar pomeni toliko kot, da (»nemška«) politika proračunskega varčevanja, ki povzroča razlastitev skupnega premoženja državljanov in razdiranje socialne varnostne mreže, ne odpravlja ekonomske recesije, ampak jo v resnici ustvarja. Druga, za nas pomembna novica iz EU je resolucija EPP (European People's Party) o Sloveniji. Pri tem morda ne gre toliko za napad na suverenost države in njenega

²Glej denimo Dahlgren, P. (2013): *The Political Web: Media, Participation and Alternative Democracy*. Palgrave, Macmillan, London.

sodstva in za zaščito Janeza Janše, kot za dodaten pritisk na državo, da se bo manj upirala privatizaciji in deregulaciji. Pomemben je datum objave resolucije. Težko je verjeti, da gre za naključje.

Povzemimo trenutno stanje naše uradne politike: vlada in opozicija pričakovano delujeta kratkoročno in kratkovidno, »gasilsko«, gre za vlado brez strategije. Res je, da to ni nič novega. Brez strategije niso zato, ker bi to hoteli, zato, ker bi bila predsednica vlade šibka ali bog ne daj, zlonamerna, ampak zato, ker so naši trenutno izvoljeni predstavniki sposobni zgolj take koalicije in zgolj takega delovanja. Alenka Bratušek deluje z dvema coklama, s kakovostjo svoje koalicije in z razdiralno in impotentno politiko EU hkrati. Strateško delovanje v državi je v zadnjih desetletjih verjetno tako odmrlo. Iz prve roke sem slišal, da je Peterle, ko je bil še predsednik vlade, dejal, da samo da se rešimo plana, pa bo vse dobro. Vlada slepo in pokorno sledi navodilom Bruslja in krizo rešuje predvsem na hrbtih najšibkejših, manj izrazito kot njena predhodnica, pa vendar. Zato je razumljivo, da se ni resno lotila korupcije in fiskalnega sistema, kaj šele sistemskih reform in strategij, ki bi zmogle pripeljati Slovenijo ne iz krize, ker to ne bo šlo, ampak iz recesije v normalno, zdaj že kar priletno dobro staro evropsko stagnacijo. Neoliberalna bruseljska politika je v rokah konservativne in močne Nemčije, ki vztraja pri razdiralni, neučinkoviti in že tolikokrat razkrinkani politiki neoliberalnega radikalnega proračunskega varčevanja. Tako politiko podpirajo, pravzaprav vodijo svetovni finančni trgi, edini, ki iz nje kujejo dobiček. Nadaljuje se proces, ki se je začel v osemdesetih, odkar se je, kot piše ekonomist Jože P. Damijan na svojem blogu, BNP v ZDA potrojil, prihodek prebivalstva pa znižal.

In alternativa?

Civilne vstajniške pobude, civilna združenja so, čeprav potrebna, vse manj aktivna. Ne spomnim se vstaje v zgodovini, ki je trajala, ki bi jo institucionalizirali. Če se je to zgodilo, je bila to že uspešna revolucija. Kljub temu je veliko vprašanje, ali je padanje aktivnosti vstaj res spontano. Zaznati je celo nasprotovanje nadaljnjemu obstoju aktivne civilne družbe. Da si vstajništva ne želi uveljavljena politika, je razumljivo. Vendar je mogoče nasprotovanje nadaljnjemu obstoju vstajništva zaznati tudi v gibanjih samih. Vse vstaje, ki so bile sklicane tako, da niso mogle uspeti, nas lahko navdajajo s sumom, da ni šlo za naključje. Na eni zadnjih manifestacij so se recimo pojavili navidezno radikalni desni »vstajniki«, ki so pozivali k nasilju in zmerjali druge. Nekateri dobivamo podobne, skrajno sumljive pozive tudi v obliki SMS-ov. Slišimo očitke, da ulica ne more delati politike, da ulica ne more pisati programov, da ulica ne more nadomestiti uradne politike. Zadnje je sicer res, prvo pa nikakor ne. Vstaje lahko artikulirajo zahteve, ki so kompleksne in so lahko podlaga za politične programe. Končno to dokazuje tudi zgodovina. Francoska revolucija je zrušila monarhijo in uvedla demokracijo. Ni se vse dogajalo na ulici, vendar je bila ulica integralni del dogajanja. Nič drugače ni bilo z ameriško revolucijo. Marčna revolucija 1848 je zahtevala ustavo. Čeprav je bila revolucija poražena, je cesarstvo ustavo kljub vsemu postopoma in omahovaje uveljavilo. Žal ne radikalno in v celoti, kot bi bilo treba. In prav v tem detajlu se verjetno skrivajo razlogi za razpad avstro-ogrskega cesarstva. Poleg tega se vstaja ni dogajala samo na ulici. Del vstaje je bila dolga vrsta posvetov, forumov, skupščin, internetnih razprav, televizijskih omizij, zbornikov, analiz in člankov, ki so nastali v tem času. Nekaj tega je prodrlo celo v tuje medije in knjige². Čeprav je res, da je bil glavni dosežek vstaj doslej povrnjeno državljansko dostojanstvo. Ta duhovna moč bo nevidno delovala še desetletja.

Pri nas najstarejša alternativna stranka TRS s svojim gibanjem, ki je (bila) kar najbolj aktivna v vstajah, kljub temu zaradi vrste razlogov (še) ne uživa širšega zaupanja državljanov. Nastaja

nekaj novih strank in pobud za povezovanje, vendar pogosto porajajo sume, da gre zgolj za preobleko stare politike. V resnici je nevarnost, ki vstajništvu še najbolj grozi, da se bodo deli stare politike preoblekli v vstajništvo. Širše vstajniško gibanje se izčrpava v neskončnih doktrinarnih prerekanjih. Fragmentacija poteka tako med različnimi organizacijami kot znotraj organizacij samih. Ni bistveno, ali razdiralnost povzročajo zunanji agenti ali gre za endemično slovensko nesposobnost organiziranja demokratične politične alternative. Verjetno je na delu oboje. Slovenci, tako levi kot desni, smo se, kot vse kaže, sposobni organizirati zgolj pod vodstvom avtoritarnih strank in voditeljev. In pod zunanjim pritiskom, denimo vojne ali vsaj grožnje z vojno. Franc Jožef, Tito in papež so nam pisani na kožo. Zunanja grožnja, s katero smo soočeni, je primerljiva z vojno, vendar je diskretna, preoblečena v nekakšno evropsko, demokratično normalnost. V resnici pa smo na Titaniku, ki se samo dela, da ledene gore ni. In Titov ni več. In jih tudi ne bo. Pojavljajo se le kot karikature, denimo razni heiderji, belusconiji, merklove, sarkozyji, popoviči, jankoviči ... Tudi Drnovšek je bil pozer in dejstvo, da brez njega na levi ne gre, je simptom hudega problema. V sodobni družbi, ki čedalje bolj temelji na sodelovanju, je ta nesposobnost sodelovanja, dogovarjanja, organiziranja usoden hendikep. Prav v tej patriarhalni nemodernosti naše politične kaste in družbe in dojemanja politike verjetno tiči eden ključnih razlogov za specifično slovensko krizo, za trenutno slovensko zaostajanje za zmernim stagniranjem globalne in evropske ekonomije. Res je, da je Slovenija poleg vsega hendikepirana tudi s pomanjkanjem državne kilometrine. Vendar če smo se že vrgli v morje, moramo plavati. Pa če hočemo ali nočemo, če znamo ali ne znamo.

Nov začetek

Principi in načela: solidarnost (tudi mednarodna), pravičnost, ustvarjalnost, trajnostni razvoj, kakovost življenja in ne zgolj rast BNP

Zimske vstaje 2012–2013 so bile velika politična šola in izbruh odgovornega državljanstva. In ponovno pridobljeno državljansko dostojanstvo. Poglejmo nekaj zahtev, s katerimi nas vstaje zavezujejo:

- država (tako last kot oblast) nam je bila ukradena
- državljani ne dovolimo, da smo talci nekompetentne in skorumpirane politike
- ne dovolimo, da smo paraziti politike in z njo zlizanega gospodarstva
- parazit je politična kasta in z njo zlizani lobiji in gospodarstvo, in ne državljani
- ne privolimo v umetno ustvarjanje nasprotij med javnim in realnim sektorjem, med zasebnim in državnim gospodarstvom, med fizičnimi in umskimi delavci, med starimi in mladimi, med staroselci in priseljenci ...
- ne dovolimo, da politika služi kapitalu in ne državljanom (javnemu interesu)
- ne privolimo v ropanje države in državljanov v korist globalnega kapitala in njihovih lakajev, ki še poteka
- ne dovolimo, da se kriza in fiskalno varčevanje izrabljata za nadaljevanje dvojnega (političnega in gospodarskega) razlaščenja državljanov
- za krizo je odgovorna politika, nikakor državljani
- mednarodni finančni kapital ropa s pomočjo domače, tako leve kot desne politike
- zavračamo populizem
- zavračamo neoliberalizem

- zavračamo servilnost do EU in ZDA
 - z EU nas ne morejo strašiti, saj smo EU mi
 - zahtevamo radikalno iztrebljenje systemske in klasične korupcije
 - vzpostavili bomo ustvarjalno, solidarno in pravično družbo
 - zato bomo na volitvah zamenjali vladajoče elite
 - organizirali bomo tak politični sistem, ki bo omogočal, da bomo uveljavljali svoje interese kot suvereni in odgovorni državljani
 - dolgoročno bomo delali za zamenjavo kapitalizma s trajnostnim sistemom po meri človeka
- Obstaja splošni konsenz, da ni bistvene razlike med t. i. levo in desno koalicijo na *mainstream* političnem parketu. V obeh primerih gre za populizem. V obeh primerih gre za neoliberalizem. Obe varianti si prilaščata državo, omejujeta demokratične pravice, razgrajujeta solidarno socialno državo, jemljeta revnim in dajeta bogatim. Ne gre zgolj za socialne krivice, ampak tudi za razgradnjo družbenega tkiva, ki ga prinaša čedalje globlje razslojevanje, uničevanje družbene kohezivnosti. Zadnja je prvi pogoj za ustvarjalno, produktivno in kakovostno družbo. Razlika med desnim in levim polom je v stopnji avtoritarnosti. Desna opcija kaže izrazite populistične in totalitarne težnje. Leva tudi, vendar drugače in manj.

Še vedno se nam lahko zgodi, da bi prezgodnja vladna kriza pripeljala na oblast populistične sile, ki bi s tem, da bi se vrnile, postale občutno bolj trdne in obstojne. V krizi, ki ni običajna, ciklična, ampak je »zaciklana«, se pravi brezizhodna posledica načelno zgrešene evropske politike, je kriza levosredinske koalicije zelo verjetna. Zato, ker ni nove možnosti za dejanski izhod iz krize, kar bo samo še povečalo nezadovoljstvo in gnev. Skratka, grozi nam urbanizacija. Še zlasti zato, ker so populizmi lokalno že prevladali. Denimo v Ljubljani, Kopru in še kje. Zato je odločilnega pomena, da se vstajništvo obrne navznoter, v samorefleksijo in notranji dialog in išče razloge za svoje težave in težave države predvsem pri sebi. Kaj in kako mora gibanje storiti, da bo postalo uspešna alternativa? Čeprav je res, da krize in razgradnjo socialne države povzroča globalni kapitalizem s prevladujočimi neoliberalnimi politikami, nam ne pomaga veliko, če gradimo na obtoževanju svetovnih akterjev in njihovih lokalnih lakajev in se naslajamo nad lastnimi lepimi ideali, načeli in utopijami. Se gremo salonske revolucionarje? Prav nasprotno, tako sprejmemo svojo podrejeno vlogo in jo še utrjujemo. Nekateri prav pozivajo k tem strategijam, ki jim je v preteklem stoletju že tolikokrat spodletelo. Glede na to, da je čedalje več žrtev tako globalne kot domače krize, je posledično čakanje na svetovno revolucijo izrazito salonsko in neodgovorno početje. Na nas je, da organiziramo alternativo, ki bo omogočila spremembe v obstoječih razmerah, to je v Evroconi, EU in globalnem kapitalizmu. Ne moremo si privoščiti čakanja na domnevno terminalno krizo globalnega kapitalizma in na pogoje, v katerih se bo lahko vzpostavil drugačen, še ne viden, utopičen družbeni red. Prvič, nihče ne ve, ali terminalna kriza bo in če bo, kdaj bo in kakšna bo. Drugič, nobenega zagotovila ni, da je taka revolucionarna strategija edina pot. Zagotovo pa so revolucije čedalje bolj krvave. Tretjič, ne smemo dovoliti nepovratnega propadanja socialne in pravne države. Zato smo prisiljeni sproti iskati pragmatične in realistične rešitve tu in zdaj.

Trije cilji vstajniškega gibanja

Cilji so jasni: zaščita demokracije in socialne države z utrjevanjem systemske odgovornosti, politično povezovanje in razvijanje dolgoročnih alternativ.

Za ustvarjanje politične alternative to pomeni, da lahko nastane zgolj na konkretnih in izvedljivih programih in ne na doktrinarnem pričkanju, tako značilni in večni otroški boleznici vsega levičarstva. Premagati je treba obstoj zgolj dveh alternativ, *laissez faire* neoliberalizma na desni, in doktrinarno, zagledano v lepa načela in utopične raje na zemlji, na levi.

Ljudje niso več nepregledne delavske množice, ki jih je treba (in jih je mogoče) organizirati po vojaško ter obvladovati z množično propagando. Sodobne družbe so sestavljene iz kompleksnega konglomerata slojev, ki so povprečno dobro izobraženi in sposobni kritične refleksije. Te mora nagovarjati alternativa. Ali drugače, alternativa mora postati glas te prosvetljene družbe, še vedno dobro izobraženega srednjega razreda, kamor spada tudi proletariat, ki ne dela več s krampom, ampak kvečjemu z avtomatiziranimi stroji. Glede na to, da vladajoče politične sile na vso moč razgrajujejo politično demokracijo, je v izhodišču nujno zaustaviti te razgradnje in predložiti in izvesti posege, ki bodo demokratičen ustroj v državi utrdili. Rešitve je treba iskati v smeri neposredne demokracije in trajnostnega razvoja. Združiti se moramo okoli takega programa, ki bo sposoben zamenjati obstoječo politiko. Cilji so jasni: zavarovanje demokracije, pravne, pravične, socialne in ustvarjalne družbe. Da bi to dosegli, moramo reformirati politični sistem in iztrebiti zlasti sistemsko korupcijo, ki izvira iz pomanjkljivo zastavljenega strankokratskega sistema. Reformirati moramo državno upravo, ki mora postati predvsem učinkovito orodje za ustvarjanje ustreznih razmer za vsakovrstno ustvarjalnost, od duhovne in kulturne do tehnološke in gospodarske. Državna uprava mora postati tudi orodje za zaščito in uveljavljanje nacionalnega interesa. Vendar se ta lahko uveljavlja s prevlado nad drugimi z mednarodnim partnerskim sodelovanjem. Špionaža NSA gotovo ne kaže na partnerstvo. Za ta namen je nujno aktivirati skrito in še ne uporabljeno pamet, politične, organizacijske in strokovne talente, ki prav gotovo obstajajo, pa so jih najrazličnejši populistični potisnili na stranski tir in v nedejavnost. Kot nam zagotavljajo tujci in kot tudi sami dobro vemo, naš problem ni nesposobno prebivalstvo. Ne, ti so naša odločilna primerjalna prednost. Naš problem so tako imenovane elite, še zlasti politične. Posledično je naša največja hiba trenutno kakovost države, kar nam kažejo številne mednarodne študije. Glede izobraženosti prebivalstva se Slovenija praviloma uvršča med dvajseto in trideseto mesto na svetu. Glede delovanja politike in države pa med petdeseto in šestdeseto. Včasih še više. Ali so stvari lahko bolj jasne!? In prav za to je odločilna t. i. politična elita, predstavniki, ki bi morali biti naši, ki vodijo državo in bi morali biti zanj in za svoje vodenje odgovorni. Problema se zdita dvojna. Očitno volimo na predstavniška mesta najmanj primerne ljudi. Gre za problem volilnega sistema, morda tudi političnega sistema v celoti. Politični sistem in naše politične in pravne prakse očitno dovoljujejo, da predstavniki, ki bi morali biti naši, pa to niso, upravljajo državo, ne da bi bili odgovorni (*accountable*), ne da bi bili izpostavljeni političnemu nadzoru, ne da bi bili za neodgovorno delo sankcionirani in za odgovorno morda nagrajeni. Od leta 2004 smo imeli dve vladi, ki sta pripeljali državo v sedanjo krizo. Ena ker je ukrepala napak, in druga, ker ni ukrepala. Za to seveda nihče ne odgovarja. Ti isti ljudje so še vedno na vrhu. Morda malo krožijo, praviloma, tako kot predsednik države, navzgor.

Načini, organiziranje, metode dela, taktike in strategije: dogovarjanje na vseh ravneh

O tem, da je skupen vstajniški nastop na volitvah najvišja prioriteta, ni dvoma. Priznajmo, da take alternative za zdaj nimamo niti v zametku. Organizacijski procesi, ki trenutno potekajo, nam alternative obstoječi politiki ne napovedujejo niti v bližnji prihodnosti. Ne gre za nič alarmantnega. Te stvari trajajo. Na morebitno vladno krizo torej nismo pripravljeni. Z nastopom Alenke Bratušek smo pridobili strateško pomemben čas. Da bosta do konca mandata ta politika

in ta koalicija nenamerno, po inerciji, ki izhaja iz naših političnih razmer, iz kakovosti sedanjega parlamenta, naredili še veliko škode skupnim interesom in državi, je sicer res. Vendar je žal neizogibno. Vstajniško gibanje bi poleg samoorganiziranja moralo ostati dejavno tudi zato, da bi to škodo z morebitnimi vstajami po potrebi omejilo.

Naučiti se moramo misliti politično vsaj dvotirno: na kratki in na dolgi rok. Kratkoročno moramo delovati znotraj obstoječega sistema in predvsem krepiti demokracijo in tako zaščiti skupne interese in interese posameznih ogroženih skupin delavcev in drugih delojemalcev in ogroženih šibkih, otrok, družin, mladih, starejših in bolnih. Dolgoročno moramo pripravljati alternativno trajnostno naravnano in solidarno družbo, ki ne more temeljiti na izkoriščanju »človeka po človeku«, kot so temu rekli nekoč, in narave. Tak sistem zagotovo ne bo kapitalističen (kar ne pomeni da ne bo tržen). Kapitalizem in kolonializem sta že nepopravljivo uničila nešteto naravnih potencialov in kar je morda še veliko hujše, vrsto človeških, na primer neevropskih kultur, od Afrike, Azije do Južne, Srednje in Severne Amerike. Tak kanibalski sistem bo, če ne bo zamenjan, nazadnje požrl samega sebe in z njim vse nas. Vendar nas delovanje za neko oddaljeno trajnostno naravnano družbo ne sme odvrniti od boja za poglobljeno demokracijo tu in zdaj, v kapitalistični Sloveniji in EU v globaliziranem svetu in z Evrocono, ki stagnira zaradi konstrukcijskih političnih napak in zaradi slepe politike konservativnega dela EU.

Pri organiziranju političnega gibanja za nastop na volitvah moramo v temelju spremeniti temeljna načela in zato verjetno tudi organizacijsko strukturo in delovanje gibanja, stranke ali karkoli bo že nastalo. Ključen bo odnos med državljani in njihovimi predstavniki. Zmagati mora tista politična opcija, ki bo v skladu z ustavo omogočila državljanu, da bo suveren in da bo vladal on. Tak odgovorni državljan ne bo več zgolj sredstvo za manipuliranje, alibi za trgovanje in ropanje javnega dobra. Razviti moramo demokracijo za enaindvajseto stoletje. Sam sem prepričan, da bo to sistem, v katerem bo imel osrednjo vlogo prav suveren in odgovoren državljan.

V vstajah se je oblikovalo kar nekaj novih praks. Ena je nagnjenje k horizontalni organizacijski strukturi in k nekemu kvazi spontanemu rotiranju vodilnih, tistih, ki so dajali izjave za javnost, tistih, ki so koordinirali, ki so prevzemali pobude. Zadnji so bili tisti, ki so bili bolj aktivni in so bili pogosto zamenljivi, menjavali so se glede na svojo usposobljenost, glede na naloge, ki so jih opravljali. Druga nova praksa pomeni spontano povezovanje. KOKS na primer združuje 42 organizacij, asociacij, društev in ustanov s področja kulture. Koalicija solidarnih je pomemben most med civilnodružbenimi organizacijami, sindikati in upokojenci. Te spontano nastale, napol neformalno povezane grupacije so izjemno dragocene za mobilizacijo, če se v krizi to pokaže za potrebno. Te izkušnje bi morali prenesti v organiziranje politične alternative. Tekmovati bi morali v odgovornosti in transparentnosti in fleksibilnosti delovanja. Nihče ne bil smel vnaprej govoriti v imenu drugih, na primer v imenu vsega vstajniškega gibanja. Gibanje bo politično predstavljal tisti, ki bo imel na koncu večinsko podporo. Povezovati bi se morali na podlagi načel in konkretnih programov in po previdno zastavljenem protokolu, ki mora onemogočati, da bi ponovili že videno, da bi ustvarili nove klone strank, ki so nas pripeljale v trenutno stanje. Spremenjeni postopki za nominiranje, preferenčni glasovi, omejeni mandati, možnosti odpoklica poslancev, omejevanje vpliva strank, onemogočanje, da bi v kampanjah odločilno vlogo igral denar, so ukrepi, ki bi lahko pripeljali do učinkovitejšega, racionalnejšega in demokratičnejšega delovanja političnega sistema, ki bi omogočal razvoj drugačne družbe prihodnosti.

Literatura

DRENOVEC, F. (2013): *Kolaps elit*. Ljubljana, Založba *cf.

KRUGMAN, P. (2013): *The Plot against France*. Dostopno na: <http://www.nytimes.com/2013/11/11/opinion/krugman-the-plot-against-france.html?ref=paulkrugman> (30. oktober 2013).

SAMMARRY, C. (2013): *Quelle reele crise en Slovenie?* Dostopno na: <http://cadtm.org/Quelle-reelle-crise-en-Slovenie> (5. november 2013).